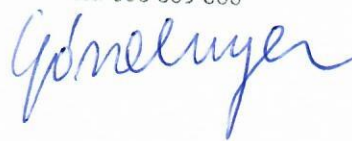

DECYZJA NR 302/DS/2024
Z DNIA 21.06.2024r

**PROGRAM NA WYKONANIE BADAŃ ORAZ PRAC
KONSERWATORSKICH
rzeźb z ołtarzy bocznych
W KOŚCIELE PARAFIALNYM
P. W. NAWIEDZENIA NMP W MIASTKOWIE KOŚCIELNYM**

Nazwa obiektu:	Rzeźby z ołtarzy bocznych z kościoła par. p.w. Nawiedzenia NMP w Miastkowie Kościelnym
Adres obiektu:	ul. Rynek 2, 08 – 429 Miastków Kościelny, gm. Miastków Kościelny, pow. garwoliński, woj. mazowieckie
Czas powstania:	Rzeźby z ołtarzy bocznych koniec XIX w.
Właściciel:	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Nawiedzenia NMP w Miastkowie Kościelnym, ul. Rynek 2, 08 – 429 Miastków Kościelny
Nr. Rej. Zab.:	
Opr.: Konserwator Dziej Sztuki	
	mgr Maria Góralczyk ul. Bełchatowska 16/17 42-200 Częstochowa
	Częstochowa styczeń 2024

KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
mgr Maria Góralczyk
42-202 Częstochowa, ul. Bełchatowska 16/17
NIP 9490199751 IDS 240912608
tel. 608 839 355

Z up. MAZOWIECKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW

Bożena Krassowska
Kierownik Delegatury w Siedlcach

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Siedlcach
08-110 Siedlce, ul. Bema 4a
tel. 025/633-56-29, fax: 025/633-94-58

SPIS TREŚCI	strony
1. OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU	3
2. HISTORIA OBIEKTU	3
3. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ	4
4. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE	4
5. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE	5
- Program prac odkrywkowo – badawczy	5
- Proponowany program prac konserwatorskich i restauratorskich przy rzeźbach	5
6. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA do stanu zachowania	7

1. OPIS INWENTARYZACYJNY OBIEKTU

Rzeźby z ołtarzy bocznych

W ołtarzu bocznym lewym dwie niezidentyfikowane święte w habitach zakonnych, z lewej strony w koronie, z prawej strony z nimbem nad głową. W ołtarzu bocznym prawym postacie świętych Antoniego i Franciszka. Figury pełnoplastyczne, polichromowane barwnie z połączeniami, ustawione w analogicznych ołtarzach o cechach neogotyckich. Ołtarze architektoniczne, jednoosiowe. Rzeźby ustawione w nastawach, po bokach obrazów usytuowanych w środkowych polach: w lewym Matka Boska Częstochowska, w prawym Św. Józef z Dzieciątkiem. Ustawione na wydatnych cokołach w wieżyczkach zwieńczonych trójkątnymi szczytami w rodzaju wimergi z pinaklami zdobionej ażurową dekoracją w typie maswerku. Pinakle ozdobione żabkami, na szczycie z kwiatonami.

2. HISTORIA OBIEKTU

Parafia została erygowana w 1424 roku przez Andrzeja Łaskarza z Gosławic. Kościół murowany został wzniesiony w XV w. przez fundację Prażmowskich. Na przełomie XVI i XVII w. budynek kościoła został zniszczony w pożarze, a następnie odrestaurowany kosztem Jana Lasockiego kasztelana zakroczymskiego. W latach 1901 – 1903 kościół został powiększony i przebudowany (z wtopieniem murów XVI wiecznej świątyni) według projektu budowniczego Tadeusza Czerwińskiego (podwyższenie murów, przedłużenie nawy ku zachodowi i budowa wieży, kaplicy od południa oraz zakrystii i skarbcza z sienią przy kaplicy północnej, sklepienia, oblicowania murów). Konsekrowany powtórnie w 1904 roku. Z pierwotnego kościoła gotyckiego zachowane zostały mury wschodniej części nawy, prezbiterium oraz kaplica południowa na planie prostokąta, sklepiona krzyżowo. Bardzo prawdopodobne jest, że już w XIII wieku w Miastkowie istniał kościół. Świadczyć może o tym fakt, że przy przebudowie kościoła w latach 1901 – 1904 wydobyto ze ściany wschodniej kamień z wyrytą datą 1281.

Do wyposażenia kościoła należą między innymi trzy ołtarze, ambona, chrzcielnica, prospekt organowy.

Instrument organowy ujęty szafą powstał w uznanym warsztacie budowy organów Kazimierza Potulskiego w Warszawie w 1907 roku. Ołtarz główny, dwa ołtarze boczne, ambona i chrzcielnica jednorodnie stylistycznie powstały w końcu XIX wieku.

3. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Drewno

Niestabilne warunki wilgotnościowo-temperaturowe sprzyjające rozwojowi owadów spowodowały osłabienie mechaniczne drewna oraz naruszenie ciągłości struktury. Od strony lica rzeźb widoczne liczne otwory wylotowe. W miejscach połączeń drewna powstały szerokie szczeliny i obsunięcia łączonych elementów. Widoczne znaczne odspojenia i ubytki na łączeniach drewna. W dolnych partiach najbardziej narażonych na zniszczenia wystąpiły liczne ubytki i uszkodzenia mechaniczne osłabionego podłoża. Elementy uzupełniane nie posiadają malatury barwnej.

Grunt

Oryginalny grunt klejowo kredowy w rzeźbach położony w średniej grubości warstwie. Zachowany w złym stanie. Wykazuje osłabioną przyczepność do drewna. Lokalnie został całkowicie usunięty. W wielu miejscach widoczne złuszczenia oraz odspojenia od drewna. W trakcie licznych odnowień ubytki gruntu wielokrotnie uzupełniano niestarannie opracowując powierzchnię bądź też całkowicie pomijano ten zabieg zamalowując ubytki farbą.

Polichromia barwna, złocona

Pierwotna malatura barwna w rzeźbach ołtarzowych została przemalowana. Zachowała się w dość dobrym stanie. W trakcie kolejnych odnowień została częściowo usunięta wraz z gruntem. Powierzchnia warstwy malarskiej pokryta kurzem i brudem, z widocznymi urazami mechanicznymi. Widoczne liczne ubytki odsłaniające powierzchnię zniszczonego drewna, złuszczenia i odspojenia. Miejscowo zarysowana i zadrapaną. Powłoki barwne lokalnie złuszczą się i odpadają. Elementy połączane zostały wykonane folią imitującą złoto - goldmetal. Użycie metalu nieszlachetnego nie gwarantuje efektu trwałości i dobrej jakości. Po upływie czasu goldmetal koroduje i partie połączane ciemnieją.

4. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Podstawowym celem prac jest powstrzymanie degradacji fizycznej rzeźb (konserwacja) oraz przywrócenie pierwotnych walorów estetycznych (restauracja).

Badania wykazały bardzo zły stan zachowania wszystkich elementów : dezintegracja drewna, łuszczące się grunty i warstwa malarska, przekształcenia

niszczące i odbiegające od pierwotnych założeń autorskich. Należy podjąć zintegrowane działania przyczyniające się do ochrony i zachowania rzeźb ołtarzowych.

W pierwszym etapie należy przeprowadzić konserwację techniczną przewidującą zwalczanie owadów w drewnie oraz wzmocnienie jego struktury po wcześniejszym podklejeniu ewentualnych pęcherzy, łusek i odspojień. Następnie odtworzyć i zrekonstruować brakujące i zniszczone elementy drewna. W dalszej kolejności oczyścić powierzchnie pierwotnej malatury barwnej i złożonej z warstw kurzu, brudu, gruntów i kitów, przemaalowań barwnych, goldmetal, zabezpieczeń. Uzupełnić ubytki drewna oraz gruntu wydobywając finezję reliefu elementów rzeźbiarskich. Drugi etap prac obejmuje scalenie estetyczne przywracające pierwotny wygląd eksponujący kolorystykę barwną i złożoną. W oparciu o zachowane warstwy należy uzupełnić i zrekonstruować malaturę barwną oraz pozłotę.

5. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

PROGRAM PRAC ODKRYWKOWO - BADAWCZYCH

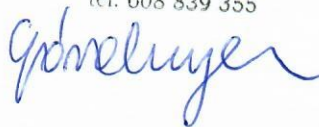
1. Wykonanie odkrywek miejscowo rozszerzonych w celu ustalenia stanu zachowania warstw oryginalnych.
2. Pobranie niewielkich próbek do badań.
3. Badania mikrochemiczne ustalające rodzaj spoiwa i pigmentów.
4. Wykonanie naszlifów i wykonanie fotografii mikroskopowych ukazujących stratyografię warstw.

PROPONOWANY PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH PRZYRZEŻBACH

1. Inwentaryzacja fotograficzna rzeźb.
2. Demontaż rzeźb i przewiezienie do pracowni.
3. Wstępne oczyszczenie powierzchni z zanieczyszczeń powierzchniowych, kurzu i brudu.
4. Wykonanie badań konserwatorskich.
5. Podklejenie pęcherzy, łusek i odspojień.
6. Nawiercenie otworów od strony odwroci rzeźb w celu optymalnego przygotowania podłoża do zabiegu impregnacji.
7. Usunięcie mączki drzewnej.
8. Dezynfekcja drewna – Preventol w alkoholu.

9. Impregnacja wzmacniająca przez iniekcję oraz pędzlowanie
– Paraloid B-72 w toluenie / 10% roztwór/ z 2% dodatkiem
środka owadobójczego Xiren.
10. Ponowna impregnacja wszystkich elementów i fragmentów po kilku dniach
w ok. 12% roztworze tego samego impregnatu.
11. Usunięcie nadmiaru impregnatu z lica.
12. Uzupelnienie ubytków drewna żywicą poliuretanową.
13. Odtworzenie i rekonstrukcja brakujących i zniszczonych elementów
14. Odsłonięcie i doczyszczanie powierzchni pokrytych oryginalną polichromią
barwną metodą chemiczną i mechaniczną.
15. Oczyszczenie polichromii złożonej z warstw kurzu, brudu, zabezpieczeń,
usunięcie folii imitującej złoto (prospekt).
16. Kitowanie ubytków zaprawy pod polichromię barwną – kit akrylowy
Stucolini /prod. Grecja/.
17. Uzupelnienie ubytków i rekonstrukcja gruntu pod złocenia gruntem kredowo
klejowym.
18. Wykonanie pozłoczeń zgodnie z tradycyjną techniką z podziałem na elementy
matowe i polerowane (srebro płatkowe, złoto płatkowe 23³/₄ K).
19. Punktowanie i rekonstrukcje barwne.
20. Werniksowanie powierzchni malatury barwnej werniksem pozwalającym
uzyskać pożądany efekt matowości.
21. Montaż rzeźb.
22. Wykonanie powykonawczej dokumentacji konserwatorskiej
obiektu.

KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
mgr Maria Góralczyk
42-202 Częstochowa, ul. Bełchatowska 16/17
NIP 9490199751 IDS 240912608
tel. 608 839 355

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTEKÓW
W WARSZAWIE
Delegatura w Siedlcach
08-110 Siedlce, ul. Bema 4a
tel. 025/633-56-29, fax: 025/633-94-58

6. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA do stanu zachowania

1. Miastków Kościelny, kościół p.w. Nawiedzenia NMP. Ołtarz boczny lewy z niezidentyfikowanymi świętymi w habitach zakonnych.

2. Ołtarz boczny prawy z rzeźbami Św. Antoniego i Św. Franciszka.